

Dječje likovno stvaralaštvo potaknuto kulturnom tradicijom Muzeja Gacke

Kostelac, Klara

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:220115>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)



SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

KLARA KOSTELAC

DIPLOMSKI RAD

DJEČJE LIKOVNO STVARALAŠTVO
POTAKNUTO KULTURNOM TRADICIJOM
MUZEJA GACKE

Zagreb, srpanj 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Klara Kostelac

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Dječje likovno stvaralaštvo potaknuto kulturnom tradicijom Muzeja Gacke

MENTOR: prof.dr.art. Antonija Balić Šimrak

Zagreb, srpanj 2022.

SADRŽAJ:

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. LIKOVNA UMJETNOST.....	5
2.1. LIKOVNI JEZIK I LIKOVNE TEHNIKE	5
2.2. DIJETE I LIKOVNA UMJETNOST.....	5
3. DJECA I KULTURNA TRADICIJA	8
4. AKTIVNOSTI	11
4.1. POSJET MUZEJU	11
4.2. PRVI MOTIV-LIČKA KAPA	19
4.3. DRUGI MOTIV-TRADICIJSKA ODJEĆA.....	26
4.4. TREĆI MOTIV-PORTRET JAPOTKINJE.....	32
4.5. ČETVRTI MOTIV- JAPODSKI NAKIT	39
4.6. PETI MOTIV-PLAV	45
4.7. OSVRT NA PROVEDENE AKTIVNOSTI.....	50
5. ZAKLJUČAK.....	51
LITERATURA:	52
POPIS SLIKA	53
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	56

SAŽETAK

Kulturna baština je mjesto čuvanja najvećih vrijednosti nekog naroda, stoga te vrijednosti treba njegovati. U radu teorijski je objašnjeno značenje kulturne tradicije, odnosno baštine Hrvatske, a naglasak je stavljen na kulturnu tradiciju područja Gacke doline. Sa djecom predškolske dobi posjećen je Muzej Gacke u Otočcu. U muzeju su posjećene dvije cjeline: Arheološka japodska zbirka i Etnografska zbirka. Prilikom posjeta djeca su bila potaknuta istraživati vizualno, a svoja zapažanja su zatim transformirala u likovni jezik kroz pet likovnih aktivnosti. Prva likovna aktivnost je izrada Ličke kape od vunice, zatim crtanje tradicijske odjeće tehnikom ugljena. Treća aktivnost je slikanje portreta Japotkinje temperom. Četvrta aktivnost je izrada Japodskog nakita od žice i folije te za kraj izrada plavi od glinamola.

Ključne riječi: kulturna baština, likovni jezik, aktivnosti, tradicija

SUMMARY

Cultural heritage preserves the greatest values of a nation, and we should cherish it. This paper explains in theory the meaning of a cultural tradition, i.e., the heritage of Croatia; we have focused on the cultural tradition of the Gacka Valley. We visited the Gacka Museum in Otočac with preschool children. We saw two of the museum's collections: The Archaeological Iapodic Collection and the Ethnographic Collection. During the visit, the children were encouraged to visually explore, and then transform their observations into an art language through five artistic activities. The first artistic activity was making a Lika wool cap, then they drew traditional clothes using the charcoal technique. The third activity was painting a portrait of a Iapod woman with tempera. The fourth activity included making Iapod jewelry from wire and foil, and finally, the fifth activity involved making ships out of clay.

Keywords: cultural heritage, visual language, activities, tradition

1. UVOD

Tradiciju definiramo kao baštinu, predaju; običaj ili pravilo ponašanja koje prelazi s naraštaja na naraštaj. Tradicionalan znači oduvijek uobičajen, već naraštajima isti, nepromijenjen. Kultura je skladna sinteza čovjekova povijesnog stvaralaštva u nekom društvu koja obuhvaća njegovo znanstveno, filozofsko, književno i umjetničko umijeće. Ona je ukupnost razvoja pojedinaca ili skupina, usavršenje, produhovljenje njihova bića, uma, osjeta, interesa, običaja i ukusa. Ona je također ukupnost tvorbi ili pojava u materijalnom i duhovnom životu jednoga naroda, u odnosu prema različitim fazama razvojnog procesa (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1996). Riječ baština znači očevina ili djedovina i konvencionalni je termin kojim se obilježava i sveukupno kulturno naslijeđe ili kulturna dobra. Kulturna baština uključuje pojedinačna kulturna dobra (spomenici kulture) koja se dijele na nepokretna, pokretna i nematerijalna kulturna dobra (Nazor, 2011). Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta (Ministarstvo kulture). Tradicijska kultura predstavlja usmenu predaju kulturno vrijednog stvaralaštva koje se dijeli na materijalnu i nematerijalnu kulturu. U materijalnu spadaju sve što čovjek stvara i oblikuje svojim rukama od materijala iz njegovog životnog, dok u nematerijalnu kulturu spadaju ples, glazba, pjesma, dječje igre, razne druge vještine, umijeća i znanja. Tu valja naglasiti u cilju boljeg razlijevanja da npr. narodna nošnja ili čipka spadaju u materijalnu dok umijeće izrade navedenog spada u nematerijalnu tradicijsku kulturu (Knežević, 2010). Kulturnu baštinu čine pokretna i nepokretna kulturna dobra od umjetničkoga, povijesnoga, paleontološkoga, arheološkoga, antropološkog i znanstvenog značenja. Arheološka nalazišta i arheološke zone, krajolici i njihovi dijelovi koji svjedoče o čovjekovoj prisutnosti u prostoru. Nematerijalni oblici kulturne baštine i pojave čovjekova duhovnog stvaralaštva u prošlosti kao i dokumentacija i bibliografska baština i zgrade, odnosno prostori u kojima se trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i dokumentacija o njima. Vrijednosti kulturne baštine prepoznajemo kao starosne, povijesne, kulturne, umjetničke i autentične. Nepokretna kulturna dobra Hrvatske upisana na UNESCO-ov Popis svjetske baštine su: Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača, Stari grad Dubrovnik, Nacionalni park Plitvička jezera, Kompleks Eufrazijeve

bazilike u povijesnom središtu Poreča, Povijesni grad Trogir, Katedrala Svetog Jakova u Šibeniku, Starogradsko polje na Hvaru, Stećci, Obrambeni sustavi Republike Venecije 16. i 17.st. u Zadru i Šibeniku i Iskonske bukove šume Karpata i drugih regija Europe. Nematerijalna dobra upisana na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva: Čipkarstvo u Hrvatskoj, Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja, Festival Sv. Vlaha zaštitnika Dubrovnika, Godišnji proljetni ophod kraljice ili Ljelje iz Gorjana, Godišnji pokladni ophod zvončari s područja Kastavštine, Procesija za križen na otoku Hvaru, Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračkica s područja Hrvatskog zagorja, Sinjska alka, viteški turnir u Sinju, Medičarski obrt na području sjeverne Hrvatske, Bećarac-vokalno – instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema, Nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore, Klapsko pjevanje, Mediteranska prehrana na Hrvatskom Jadranu, njegovoj obali, otocima i dijelom zaleđa, Međimurska popevka, Umijeće suhozidne gradnje, Umijeće sokolarenja (Ministarstvo kulture). U Otočcu u zavičajnom Muzeju Gacke stalni je postav kulturne tradicije toga kraja. Muzej je osnovan 1962. godine i tada je počela sustavna briga o baštini Gacke doline. Muzej Gacke spada u opće, zavičajne muzeje lokalnog djelokruga te kao takav preuzima brigu o prirodnoj i kulturnoj, pokretnoj i nepokretnoj, materijalnoj i nematerijalnoj baštini čitavog prostora u kojem djeluje. Stalni postav muzeja sastoji se od šest cjelina u kojima su izloženi predmeti šest muzejskih zbirki. Četiri cjeline nalaze se u prizemlju zgrade i čine ih predmeti Arheološke japodske zbirke, Memorijalne zbirke Stojana Aralice, Likovne zbirke i Povijesne zbirke. Peta cjelina stalnog postava sastavljena je od tri komplementarna dijela, smještena u podrumu zgrade, a čine ju predmeti Etnografske zbirke. Stalni postav završava izložbom dokumenata naziva 900 godina grada Otočca (Avsec, 2014). Ovim radom stavljen je naglasak na Arheološku japodsku zbirku i predmete Etnografske zbirke.

2. LIKOVNA UMJETNOST

2.1. LIKOVNI JEZIK I LIKOVNE TEHNIKE

Likovni jezik ili likovni izraz djece dana je i urođena sposobnost izražavanja-komuniciranja i oblikovanja (Belamarić, 1986). Svaka umjetnost ima svoj jezik, a svaki jezik uspostavlja korelaciju s umjetnošću koja se njime izražava. Tako se verbalni jezik povezuje s književnošću, scenski sa scenskom umjetnošću, likovni sa likovnom umjetnošću, glazbeni s glazbenom, filmski sa filmskom i plesni sa plesnom umjetnošću. Osnovnu strukturu likovnog jezika čine likovni elementi: točka, crta, boja, ploha, površina, volumen i prostor i kompozicijska načela po kojima se likovni elementi međusobno družu, sastavljaju i sređuju, a to su: kontrast, harmonija, ritam, ravnoteža, simetrija, asimetrija, proporcija, dominacija i jedinstvo. Svi su likovni elementi prisutni u svakom likovnom području i svi oni sudjeluju u gradnji likovnog djela. Pod pojmom likovne tehnike podrazumijevamo sveukupnost praktičnih umijeća u oživotvorenju likovne ideje određenim materijalima i likovnog instrumentarija(alata). Likovne tehnike možemo podijeliti na tehnike plošnog oblikovanja i tehnike prostorno-plastičnog oblikovanja. Tehnike plošnog oblikovanja dijele se na: crtačke, slikarske, grafičke. Tehnike prostorno- plastičnog oblikovanja dijelimo na kiparske i arhitektonske, a u odgojno- obrazovnom procesu na tehnike modeliranja i tehnike građenja (Jakubin, 1999).

2.2. DIJETE I LIKOVNA UMJETNOST

Likovnost djeteta istražuje od trenutka kada počne istraživati svijet oko sebe (Balić-Šimrak, 2011). Belamarić, 1986. navodi da će se djeca stvaralački izražavati i stvaralački oblikovati uvijek kada im je dana sloboda da budu ono što jesu, da vide na svoj način, da poimaju i misle svojom logikom, odnosno da imaju pravo na svoje individualno izražavanje i stvaranje u punom smislu riječi. Nadalje, prema Balić- Šimrak, 2011. znanstvena istraživanja stalno dokazuju da rano bavljenje likovnim aktivnostima i umjetnička naobrazba općenito poboljšavaju i druge aspekte spoznaje, stoga npr. likovne aktivnosti potiču fokusiranje, usmjeravanje pažnje te učestalo bavljenje likovnošću djeluje na bolju koncentraciju i u drugim aktivnostima. Također likovne aktivnosti potiču opuštanje cijelog organizma i lučenje hormona sreće, što rezultira kvalitetnijim

življenjem. Upotreba različitih materijala, rješavanje problema koje donosi likovni proces, eksperimentiranje i traženje novih spoznaja pridonosi razvoju divergentnog mišljenja, a samim time i kreativnosti. Zbog toga u provođenju likovnih aktivnosti s djecom nema mjesta pravilima, zakonitostima i kritici jer su oni momentalni zagušivači kreativnosti, slobode, samopouzdanja i radoznalosti. Postoji nekoliko načina da u djece pobudimo interes za pojave u svijetu te njihovo likovno izražavanje, odnosno oblikovanje. Prvi i najjednostavniji način je usmjeravanje opažanja na neki oblik ili pojavu. Ono što će djecu najviše zaokupiti i zainteresirati bit će život, funkcija i svojstva oblika, zatim slijede zanimanje za dijelove oblika, pa za veličine, vizualna obilježja oblika, materijal, boju i detalje. Promatranje oblika i pojava i njihovo izražavanje likovnim radom, dva su odvojena procesa. Promatranjem dijete otkriva i pamtí oblike i pojave, njihove odnose i značenja, da to kasnije i prerađeno iskaže likovnim jezikom. Djeca ne crtaju ono što konkretno vide, nego ono što izdvajaju, pamte i poimaju o nekom obliku ili pojavi. Drugi način pokretanja interesa i likovnog izražavanja djece je aktiviranje sjećanja. Razgovor o nečemu što su spontano vidjela ili doživjela prije kraćeg ili dužeg vremena. Time se aktivira učvršćuje njihovo sjećanje, odnosno čuva bogatstvo doživljaja i znanja. U likovne radove nastale prema sjećanju djeca češće unose značenja i odnose među oblicima te širinu i cjelovitost događanja. Treći način je maštanje. Ono se u likovnom izrazu djece javlja kao stvaranje novih varijanti slika na osnovi poznatih događaja ili pojava. Najobičniji primjer je ilustriranje različitih priča i pjesama, zamišljenih događaja, događaja iz prošlosti ili budućnosti. Bogatstvo i originalnost dječje mašte uvjetovani su slobodnim, spontanim i osmišljenim vođenjem u likovnom izražavanju svega što čini okolinu i život djece. Četvrti način je zamišljanje. Viša razina stvaranja slika ili imaginacije jest sposobnost djece da različite predodžbe i pojmove iz sfera nevidljive stvarnosti transportiraju u likovni izraz, odnosno u slike i trodimenzionalne oblike. Takve stvaralačke sposobnosti možemo poticati ako su djeca navikla da se slobodno i neometano likovno izražavaju. Peti način je igra s likovnim materijalima i sredstvima, a to su: olovka, glina i boja. To djeci donosi osjećaj slobode, a zatim ih potiče na upoznavanje i ispitivanje svojstava i mogućnosti pojedinog likovnog sredstva. Osim poticanja na izražavanje, važno je poticati djecu da sama pronalaze nove sadržaje jer se time upotpunjuju i osamostaljuju njihove stvaralačke sposobnosti. Šesti način je potvrđivanje. Nenametljivo potvrđivanje

vrijednosti svakog dječjeg likovnog rada, njegove uspješnosti ili ljepote, djetetu znači orijentaciju i potvrdu da je na dobrom putu, da je sposobno, da može i zna, a sve mu to daj osjećaj sigurnosti i slobode te tada dijete stvarno može pokrenuti svoje potencijale, ideje i vizije. Prirodan i nenametljiv interes za djetetova tumačenja vlastitih radova još je jedan oblik komunikacije s njim koji pridonosi našem potpunijem razumijevanju njegova viđenja i shvaćanja svijeta (Belamarić, 1986).

3. DJECA I KULTURNA TRADICIJA

O kulturnoj baštini može se govoriti s vidika različitih zadaća i značenja koja u sebi nosi. Upravo u takvome pogledu želi se rasvijetliti smisao baštine u odgoju i obrazovanju djece i mladih poglavito u području likovnih aktivnosti. Baština predstavlja nešto što su „ljubomorno čuvali“ i ostavili kao simboličku vrijednost nečiji preci, a plod je drevnoga kulturnoga nasljeđa određenoga naroda. Kulturna baština upravo po onome što ona jest, biva mjesto čuvanja najvećih vrijednosti nekoga naroda ili kulture kojoj pripada, odnosno čini dio kulture koja je na taj način prenosi i čuva joj vrijednosti, koje ju stvaraju i oslikavaju njen identitet (Kuščević, 2015). Nadalje, baština je kulturno naslijeđe koje valja njegovati, čuvati i prenositi djeci od najranije dobi te ih ujedno senzibilizirati za njezino očuvanje. Djecu treba što ranije upoznati s kulturnim naslijeđem njihovog kraja, grada, zemlje, kao i s najjednostavnijim pojmovima zaštite kulturne baštine (Nazor, 2011). Sadržajima kulturne baštine u likovnim aktivnostima možemo: utjecati na razvoj sposobnosti pojedinaca (uz pomoć kulturne baštine djeca u okvirima likovnih aktivnosti mogu biti posredno ponukani na kreativnost i stvaralaštvo, dok istovremeno stječu vještine nužne za kognitivni i afektivni razvoj te razvoj likovnih sposobnosti), a istovremeno što smatramo osobito važnim u kontaktu s navedenim sadržajima djeca se osposobljavaju za čuvanje, prijenos i korištenje, znanja i iskustava kulture kojoj pripadaju. Kada se govori o kulturi, odgoju i obrazovanju nemoguće je ne primijetiti njihovu međusobnu povezanost. S jedne strane imamo kulturu - svijet presnažan u svojoj simbolici, širini i bogatstvu, s neizmjernim brojem značenja kojim obiluje i sadržaja koje prenosi, dok s druge strane stoji subjekt spoznaje - dijete - čovjek oboružan svojim spoznajnim moćima, da shvati kulturu, prenosi njezine vrijednosti i stvara novu kulturu. Ovaj spoznajni sraz subjekta sa stvarnošću unutar kojeg pojedinac formira svoja znanja u izgradnji vlastita iskustva svijeta uz pomoć kojega ostvaruje posve novu i suštinski drugačiju vezu sa svijetom, odvija se kroz društvena djelovanja, kroz društvenu interakciju. Mnogi kulturni sadržaji prisutni su unutar nastavnih programa različitih nastavnih predmeta kao što su hrvatski jezik, povijest, zemljopis, glazbena kultura i likovna kultura. Likovne aktivnosti kroz igru na spontan način pružaju neizmjerne mogućnosti za kvalitetan susret djeteta i kulturne baštine. S obzirom na kretanja u suvremenom obrazovanju u raspravama o obrazovanju često se postavlja pitanje kreativnosti i stvaralaštva u obrazovanju. Cilj obrazovanja nije

reprodukcija određene kulture i prenošenje kulturnih obrazaca, već pripremanje učenika za samostalne otkrivajuće aktivnosti i snalaženje u svijetu koji se mijenja i koji pred pojedinca postavlja sve teže životne zahtjeve i traži sve brže mogućnosti prilagodbe. U susretu kulturne baštine i učenika putem likovnih aktivnosti ne dolazi samo do puke reprodukcije kulture već likovne aktivnosti u klimi suradnje i poticaja kroz interakciju sadržaja upućuju djecu na vlastito stvaralaštvo te time oblikuju „konkretnu dječju egzistenciju“. Tako kulturna baština i likovne aktivnosti razvijaju mnoge sposobnosti djeteta razvijajući dječju individualnu misao stvarajući interakciju - baština - dijete - likovnost što omogućava djetetu da osjeti bogatstvo života, misli i osjećanja vlastite kulture (Kuščević, 2015). Nadalje, Kuščević (2015) navodi da kako bi nam likovne aktivnosti bile korisne za razvoj djeteta predložimo slijedeće postupke prilikom susreta djeteta i baštine:

Sadržaje kulturne baštine pred djecu treba postaviti prilagođeno dobi djeteta pri čemu je nužno potaknuti dijete na aktivnu suradnju u sadržajima baštine što znači zainteresirati dijete kako bi navedene sadržaje mogli usvojiti i vidjeti ih iz svoje perspektive, odnosno istraživački bi ih trebalo uvoditi u likovne aktivnosti nudeći im mogućnost da sami otkriju elemente vizualnog jezika baštine kako bi vizualni jezik uspješno transformirali u likovni jezik.

Motivi baštine koje nudimo djeci trebali bi biti vizualni i ne vizualni. Vizualna ljepota baštinskih motiva apsolutno je neupitna, a ne vizualnim motivima uspješno razvijamo dječju maštu. Razvijanje mašte preko organiziranih likovnih aktivnosti na korijenima baštine značajno pridonosi razvoju intelektualnih sposobnosti djece jer pomaže prevladavanju šablona i shematizma u likovnom oblikovanju, a dječji duh postaje pokretljiviji te sposobniji za nove ideje i otkrivanje onih aspekata života koji su dotada bili nevidljivi. Samostalno i uspješno stvaranje novih ideja uz pomoć mašte kroz baštinske ne vizualne motive znatno umnožava sposobnost dječjeg likovnog senzibiliteta jer aktiviranje stvaralačke mašte traži inovativnost i kreativnost.

Prilikom susreta djece s kulturnom baštinom potrebno je u likovnom oblikovanju koristiti što više različitih likovnih tehnika, materijala i formata papira uključujući i kombinirane likovne tehnike. Česta izmjena likovnih tehnika i materijala potaknut će

dječji interes i prema likovnim aktivnostima i prema baštini. Također rad s raznolikim likovnim materijalima i tehnikama dopušta djeci pronalaženje onih tehnika likovnog izražavanja koje djetetu najbolje odgovaraju kao predispozicija za razvoj likovnog jezika i vizualne komunikacije.

U susretu s baštinom bilo bi poželjno koristiti nestandardizirane oblike i sadržaje rada što bi značilo da se u likovnim, aktivnostima s djecom ne trebamo strogo držati unaprijed predviđene artikulacije aktivnosti nego u opuštenoj komunikaciji potrebno je dati više prostora dječjoj inicijativi te poticati originalne likovne koncepte. U ozračju uzajamnog poštovanja potrebno je razvijati i međusobnu komunikaciju među djecom kako bi sami promišljali baštinu i slobodno između sebe izmjenjivali i razvijali likovne ideje, a upravo takva komunikacija među djecom daje nam povratnu informaciju o našem i njihovom radu jer dječji interes najbolji je pokazatelj je li određena aktivnost zadovoljava dječje potrebe ili ih pak ograničava i sputava u likovnim realizacijama zato nakon određenog vremena i gube interes za likovno izražavanje.

Tijekom rada prilikom proučavanja kulturne baštine u rad je potrebno uvesti što više likovnih igri rekonstruiranja i redefiniranja kombiniranim likovnim tehnikama, na taj način djeca mogu prestrukturirati postojeće likovne sadržaje što je vrlo korisno jer se djeci pruža prilika za razvoj mišljenja i rasuđivanja. Ovakav pristup likovnom oblikovanju omogućava djeci organiziranje likovnog rada na novim osnovama, odnosno djeca moraju razmisliti o novim načinima povezivanja i strukturiranja razloženim likovnim i kompozicijskim elementima.

Uloga odgojitelja i učitelja u poticanju ljubavi prema baštini vrlo je zahtjevna jer promicanje kreativnog likovnog odgoja i obrazovanja te podizanje kvalitete likovnih aktivnosti ne može biti ostvareno bez kreativnog i spontanog voditelja aktivnosti koji će kroz ravnotežu slobode i kontrole zdušno usmjeravati djecu na razvoj stvaralačkog mišljenja i poticanje stvaralačko – kreativnog djelovanja u atmosferi slobode i samostalnosti. Ukoliko želimo djeci na najbolji način prezentirati kulturnu baštinu potrebna nam je suradnja s različitim kulturnim ustanovama, kao u ovom radu u kojem je ostvarena suradnja sa lokalnim muzejom.

4. AKTIVNOSTI

4.1. POSJET MUZEJU

Aktivnosti upoznavanja sa kulturnom tradicijom Muzeja Gacke započeli smo 22.2.2022. sa djecom predškolske dobi iz skupine „Leptirići“ iz Dječjeg vrtića „Ciciban“ u Otočcu. U posjetu je sudjelovalo petnaestero djece. U muzeju nas je dočekaio vodič koji je djeci govorio o Arheološkoj japodskoj zbirci, a zatim o Etnografskoj zbirci. U Arheološkoj japodskoj zbirci izloženo je oko tristo predmeta koji pripadaju različitim vremenskim periodima, a obuhvaćaju razdoblje od srednjeg brončanog doba do srednjeg vijeka. Uglavnom su to nakit, posuđe, oruđe i oružje izrađeni od bronce, keramike, jantara, drva, stakla, staklene paste, kamena i kostiju. Japodi su bili prije svega ratari, stočari, lovci i ribolovci, ali pisani izvori iz razdoblja antike govore i o obrambenoj umješnosti, o čemu svjedoče ostatci japodskog oružja. Etnografska zbirka prikazuje tradicijski život, svakodnevicu i običaje žitelja Gacke iz prve polovice 20.stoljeća. prvu cjelinu čini kolnica, prostor koji se nekoć nalazio u prizemlju pomoćne gospodarske zgrade i služio čuvanju zaprežnih kola te različitih poljodjelskih alatki. Takozvana Prva kuća uvodi nas u prostor namijenjen stanovanju. Prvom kućom nekad se zvala glavna prostorija kuće, u kojoj se nalazilo ognjište i koja je bila namijenjena spravljanju hrane i objedovanju. Uz prvu kuću izloženi su tradicijski alati, naprave za izradu tkanina te primjerci muške i ženske narodne nošnje (Avsec, 2014).



Slika 1: Kolnica



Slika 2: Prva kuća



Slika 3: Arheološka japodska zbirka



Slika 4: Arheološka japodska zbirka



Slika 5: Prva kuća

Nakon razgledavanja uputili smo se u prostoriju sakupiti sve dojmove. Djeca su zatim imala zadatak nacrtati flomasterima/ bojicama/ olovkama ono što im se najviše svidjelo u muzeju.



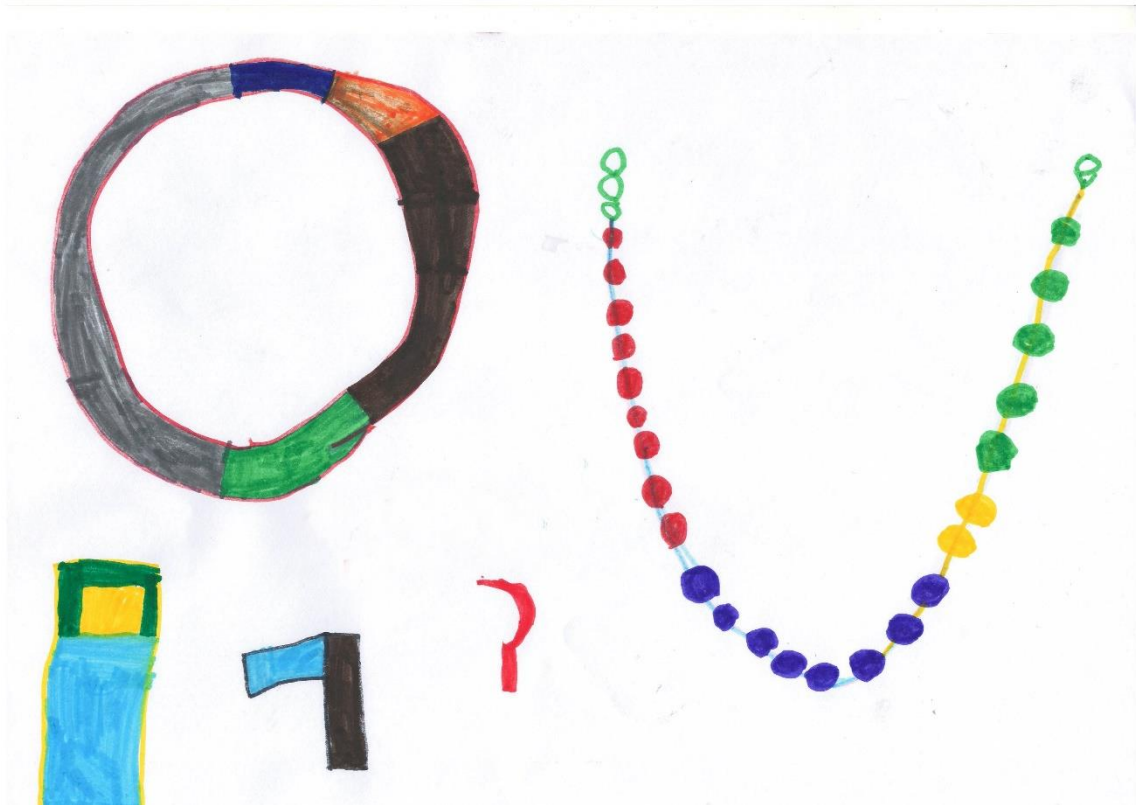
Slika 6: crtanje



Slika 7: Katja: „Slika Japotkinje. ormar, stol za kojim se jede. Ovdje je krevet, malo se vidi prozor i ono za pletenje. Ličanka koja nosi rubac i Ličan koji nosi kapu.“



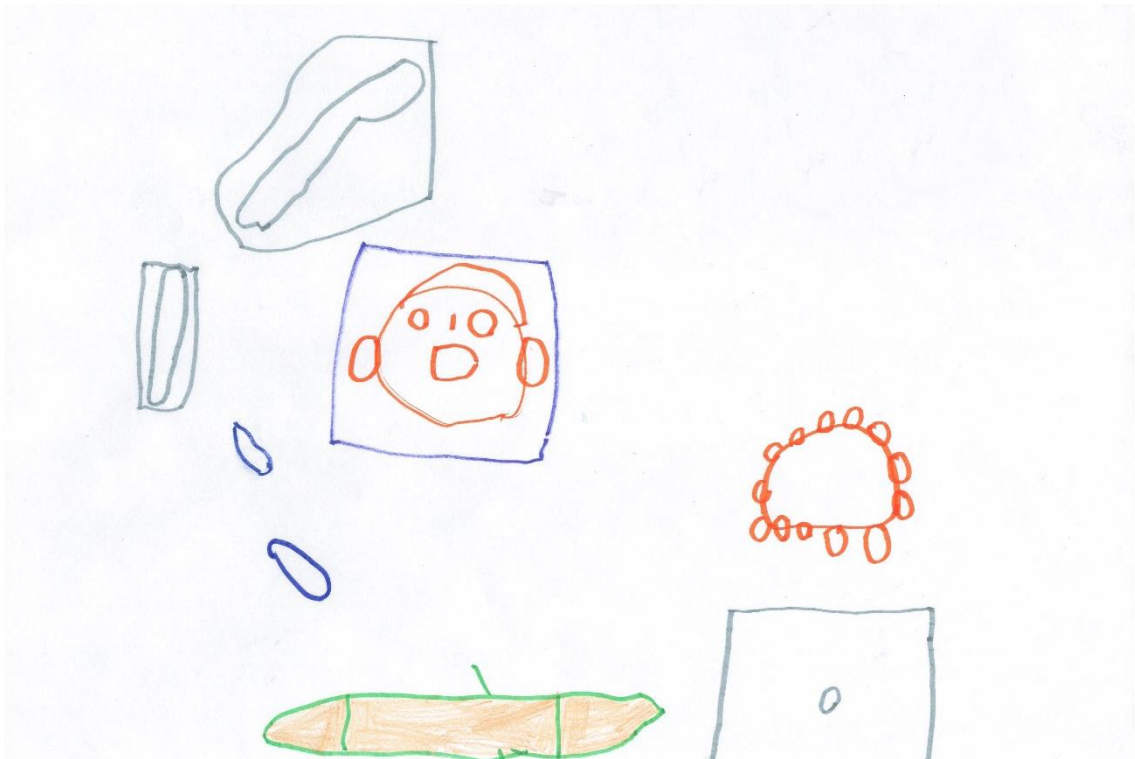
Slika 8: Patricia: „Ormar i Lička roba.“



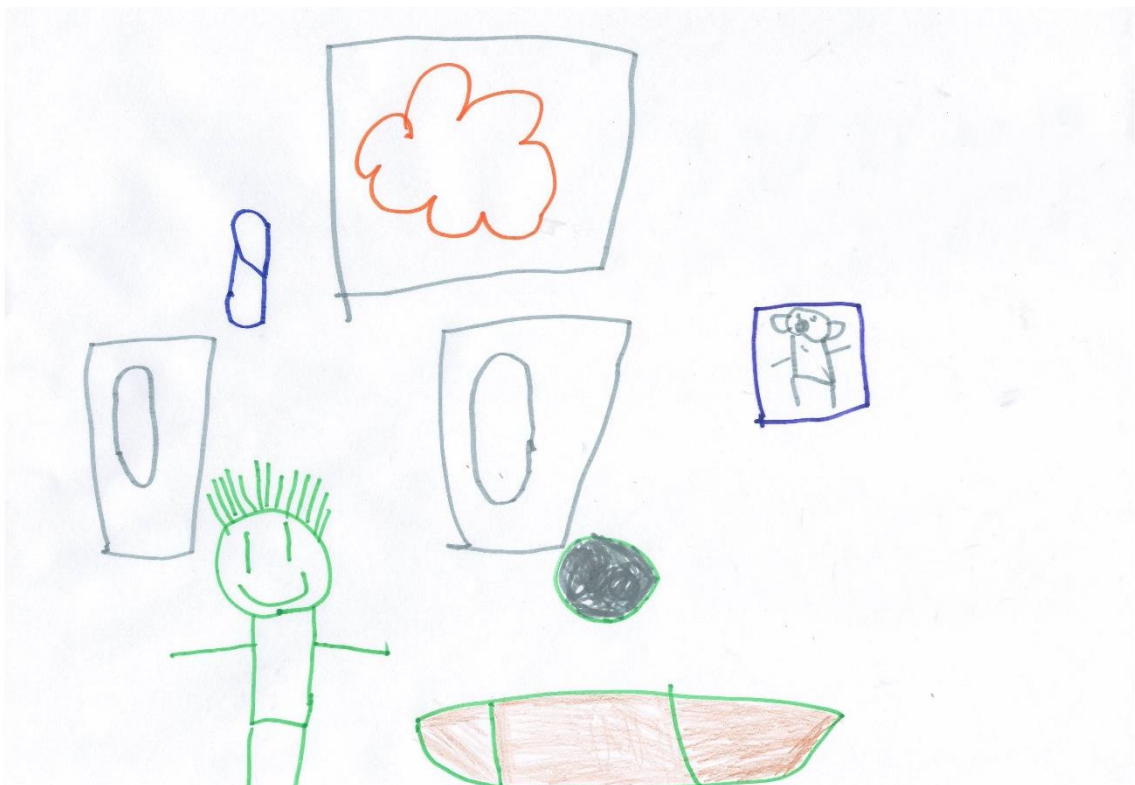
Slika 9: Tena: „Japodska narukvica, lančić, nožić i ogrlica.“



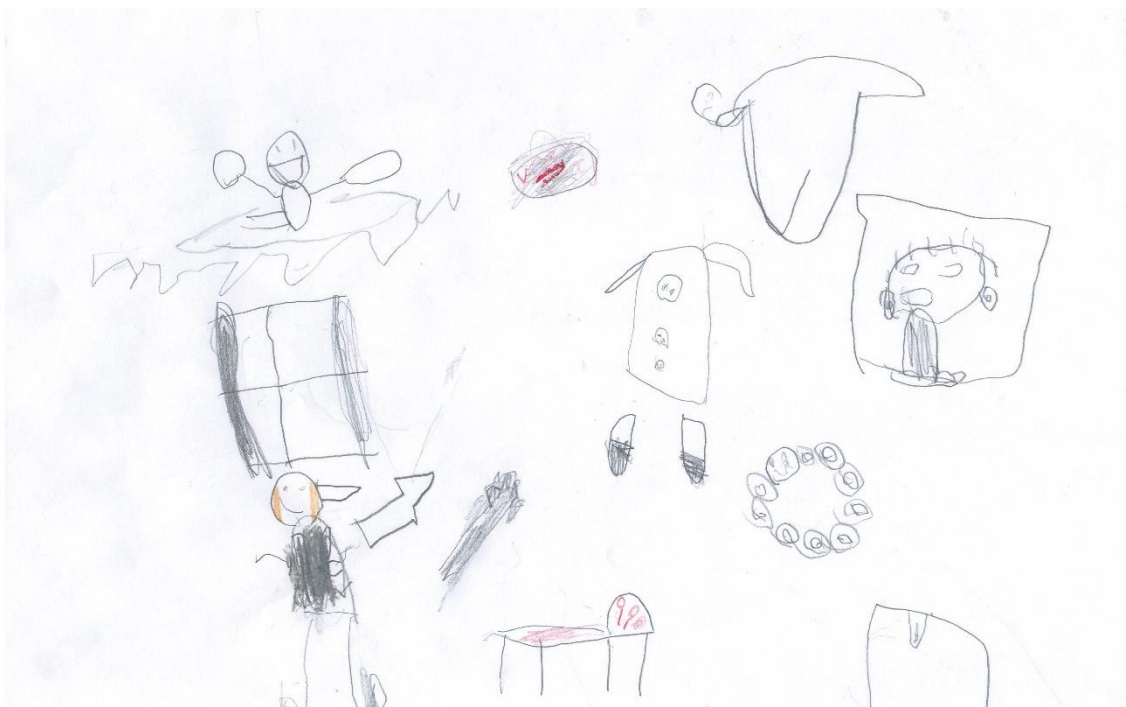
Slika 10: Luciana: „Soba. Lička roba, stolica i stol.“



Slika 11: Matej: „Nož, čamac, škrinjica i ključ, ogrlica i Japotkinja.“



Slika 12: Antonio: „Ja u muzeju. Oblak koji sam vidio dok smo šetali, slika žene i ogrlica i čamac.“



Slika 13: Jakov: „Papiga koja nam govori što je sve ovo. Krevet, narukvica, coklje, košulja, slika Japotkinje, zdjela, Lička kapa i čamac.“

Analizom dječjih radova i razgovorom utvrđeno je pet motiva: Lička kapa, portret Japotkinje, narodna nošnja, plav (djeca imenuju čamac) i japodski nakit.

4.2. PRVI MOTIV-LIČKA KAPA

Prvi motiv je Lička kapa. Crvena kapa ili ćepica (tako su je nazivali u Gackoj) bila je šivena od crvenog sukna. Imala je obod širine od sedam do dvanaest centimetara, na obod je našiveno time (tjeme). Tjeme je moglo biti posve ravno ili ušiveno poput stošca, što je starija varijanta te kape. Po obodu su crnom preicom (kao za heklanje špica na grljcima) bodom lančaca izvezene spojene spirale ili slični motivi u nekoliko redova. Obično je pri rubu kape i pri tjemenu bio izvezen red crnih petljica. Tjeme je moglo biti i bez veza ili bi se vezlo tzv. paunovo pero. Motiv je floralni (cvjetovi, grančice, lišće), odnosno mogao je biti tako gust da se u izvezenom dijelu nije uopće vidjelo crveno sukno. Na rubu crvene kape su grofi ili kite. Oni su izrađeni od iste preice, izrađivali su se tako da se na tri prsta namota pređa, zatim stisne u kitu i pri gornjem dijelu podveže, a na dnu razreže. Tako napravljeni grofi ili kite pričvršćuju se na rub kape. Grofovi ili kite nisu smjeli biti predebeli, te ih je na kapi za odraslog muškarca bilo do dvanaest komada, a na dječjoj manje. Poželjna dužina grofa je da svi skupa mogu biti obuhvaćeni šakom jedne ruke, za odraslu osobu do sedam centimetara, a za djecu od četiri do pet centimetara (Kranjčević, 2020).



Slika 14: Lička kapa



Slika 15: Lička kapa

Aktivnost izrade Ličkih kapa od crne i crvene vune održala se 7.3.2022. U aktivnosti je sudjelovalo devetnaestero djece skupine Leptirići. U skupinu sam donijela primjerak kape kako bi se podsjetili kako ona izgleda. Razgovarali smo o detaljima na kapi. Dječak Andrej je rekao: „Na kapi su ono što smo vidjeli u muzeju kod Japoda“. Dječak je mislio na japodske fibule koje su na obruču kape i lijepo povezo dvije izložbe. Djevojčica Lucijana je izjavila: „Ovo su Ličke aktivnosti“. Prije početka rada djeci je objašnjeno da mogu izrađivati kapu sa njene bočne strane, sa gornje strane ili ako oni žele iz svojeg kuta gledanja. Za aktivnost je korištena crna i crvena vuna, ljepilo, škare, papir, kistovi i olovka. Prije izrade nije bilo zamišljeno nacrtati krug olovkom na papiru no djeca su sama došla na tu ideju i pojednostavnili si proces. Također, djeca nisu bila zainteresirana za prikazivanje motiva na kapi. Ovom aktivnošću utvrđeno je kako u skupini Leptirići dječaci imaju razvijeniju finu motoriku od djevojčica te bolju koncentraciju. Također

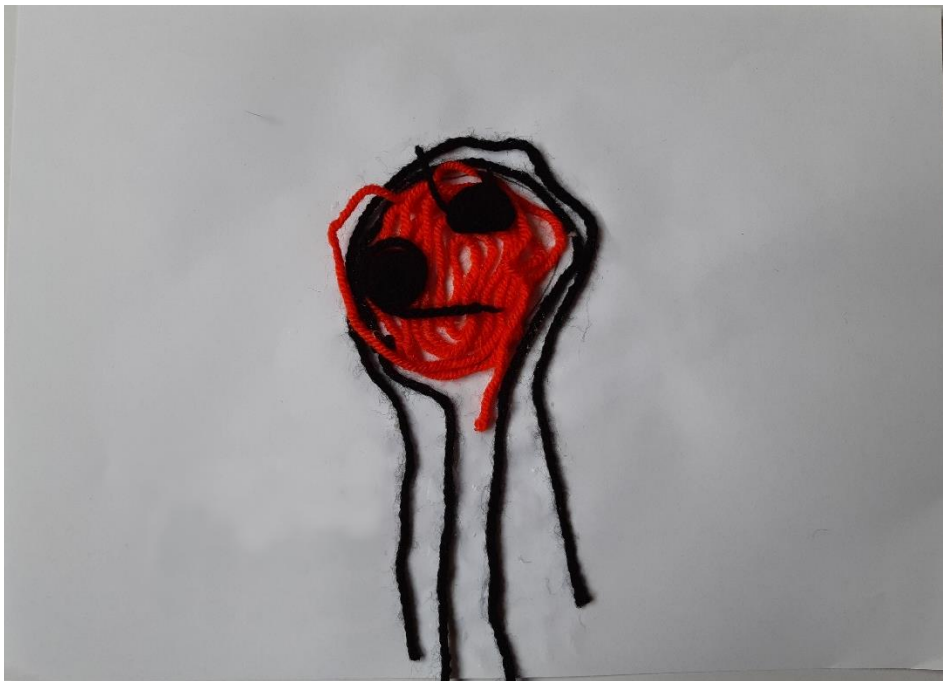
dječaci su dolazili do novih rješenja, posebice pri lijepljenju motiva na kapu. Umjesto nizanja niti crne vunice na već zalijepljenu crvenu vunicu, oni su između prstiju namatali krug i zatim lijepili već zamotanu nit. Aktivnost je trajala oko četrdeset minuta.



Slika 16: Izrada



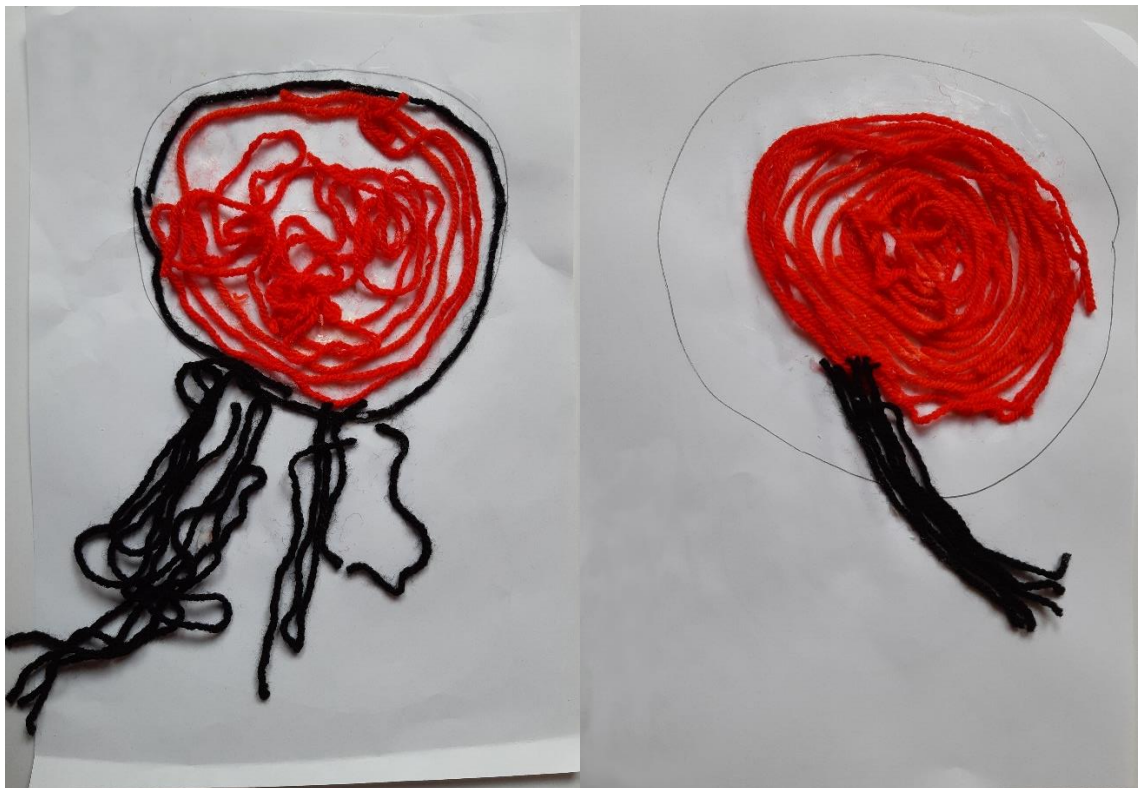
Slika 17: Marin



Slika 18: Matej



Slika 19: Robi



Slika 20: Tena

Slika 21: Patricia



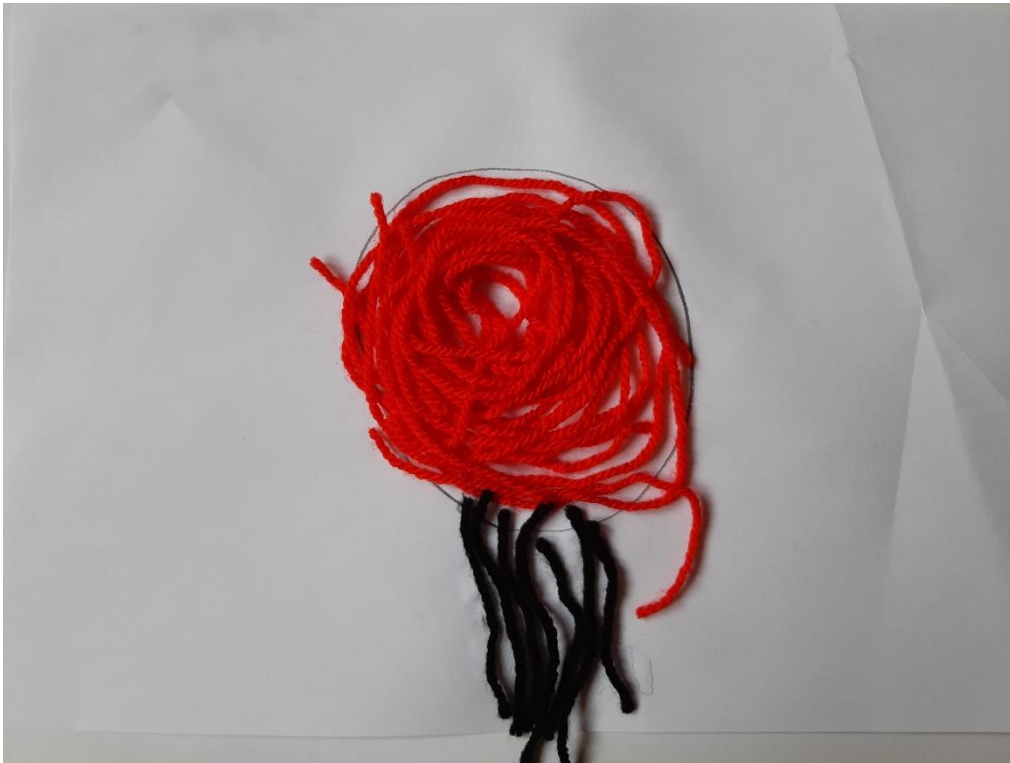
Slika 22: Eva



Slika 23: Emily



Slika 24: Antonio



Slika 25: Andro

4.3. DRUGI MOTIV-TRADICIJSKA ODJEĆA

Drugi motiv je tradicijska odjeća, odnosno narodna nošnja. Ženska nošnja sastoji se od košulje, presvlačila, lajbaka, alje, kanice, zaslona, kijklje, surke, rubca, čarapa, opanaka ili coklji. Košulja je osnovni dio ženske nošnje. Košulja je šivana dvodjelno na opleća i na krilo. Krilo je dio od struka do nožnih listova koji je šivan od izbjeljenog domaćeg platna. Orukavlje nije stegnuto u zapešću, već je ravno i slobodno, a osobitu mu prozračnost i čistoću izraza daje ukras od isheklane čipke. Izrez oko vrata je okrugao. Svetačka košulja je od tanjeg i finijeg platna, ukrašena je sitnim naborima na leđima, na ramenima i oko rukava. Presvlačilo je ljetna košulja koja se nosila kao radna odjeća bez drugih dodataka. Lajbak je prsluk bez rukava krojen uz struk- žene odijevaju na košulju. Od različitog je materijala, od samta ili baršuna, najčešće tamnoplave ili crne boje. Ne nosi se otvoren, nego se sprijeda kopča, na grudima je otvoren da se vidi ukras na prsima košulje. Na njemu su ukrasi diskretni, oko rukava je našivena uska, sjajna traka, a na poprsju je sitni vez, obično motiv grančice. Alja je od domaće vune tkana suknja s oplećem bez rukava od finog kupovnog sukna, koja seže do nožnih članaka, a oblači se na košulju. Za tkanje alja koristila se najfinija ovčja vuna. Crna osnova protkana je žicama otvorenih boja koje tvore karirani desen, odnosno raspored tamnoplavih, zelenih ili tamnosmeđih škatula. Kanica je tanki pojas izrađen od suknene niti koji su žene opasivale oko struka. Pojas je širok tri prsta i ukrašen šarama raznih svijetlih boja. Zaslon je pregača i sastavni dio odjeće koje su nosile žene i djevojke kod rada. Zaslon se nosi po suknji da se vidi kanica oko struka. Sastoji se samo od jednog komada i ravno je spušten do gležnja. On je crne ili tamnoplave boje bez uzorka. Kiklja je duga suknja od domaćeg bijelog platna. Nabrana je u stuku i šivana na falde, a rub joj je ukrašen šljingom ili starinskim šarenim vezom. Nosila se u toplijim dijelovima godine u svečanijim prilikama. Surka je tanji kaput od domaćeg tankog sukna. Rubac je služio za pokrivanje glave ženama i djevojkama. Rubac je šivan od komada platna, ukrašen diskretnim bijelim vezom i šljingom. Starije žene nosile su svilene rupce tamnijih boja, a mlađe bijele i svih svjetlijih boja, obično cvjetnih uzoraka. Čarape se pletu kao dokoljenke uzorkom rupica od pamuka ili tanko ispredene vune raznih boja. Djevojke su nosile bijele, crvene, smeđe, a udate žene su uvijek nosile crne ili modre čarape. Opanci su crni, a pleteni su od janjeće kože. Coklje su starinska pletena obuća. To pletivo čini natikače koje uz stopalo i petu imaju uz prste ukras

od crne vunice, napleten kao poseban rad. Sukno pokriva natikaču i tek time oblikuje coklju, a prošiveno je crnim koncem. Na njima se ističu šare od raznobojne vunice što im daje dojam osobite dekorativnosti i ljepote. Obuvaju se na vunene čarape. Muška nošnja sastoji se od hlača, ćemera, prtenih gaća, košulje, lajbaka, ćurka, maje, čarapa, grkljka, coklji i opanaka, crvene kape i šubare. Hlače su dugačke od uvaljanog domaćeg sukna. Ćemer je širi kožni pojas sastavljen od nekoliko usporedno poredanih kožnih listova koji tvore svojevrsne džepove. U ćemeru se nosilo sječivo, duhan, ognjilo, novac i drugo. Prtene gaće su se nosile ljeti bez hlača, a zimi su služile kao donje rublje. Žene su ih šivale od domaćeg platna tkanim mješavinom konoplje i pamuka. Košulja je tipa tunike, dugih rukava i ravnog kroja od odmaćeg platna. Lajbak je prsluk bez rukava, odijeva se na košulju te je crne ili tamnoplave boje. Ukrasi su jednostavni i skoro nezamjetljivi. Ćurak je kaput od domaćeg valjanog sukna, prirodne sive boje, dugih rukava bez ukrasa. Maja se zimi nosila po košulji, a ispod lajbaka ili ćurka. Za svečanije prigode uvijek je bila bijele boje, a inače je sive ili crne boje. Grljci su kombinacija coklje i opanaka. Vrlo su čvrstog i krutog pletiva, sežu do koljena, ali su kraći od čarapa, a navlače se na suknene čarape. Šubara se nosila u zimskim danima zbog zaštite glave od hladnoće. Šivana je od janjeće kože s kratkim crnim runom (Kranjčević, 2003).



Slika 26: tradicijska odjeća



Slika 27: crtanje

mušku ili žensku, crtačkom tehnikom- ugljen. Djeca su već radila tehnikom ugljena, te su bila upoznata kako i na koji način crtati. Aktivnost je provedena 4.4.2022. i u njoj je sudjelovalo četrnaestero djece te je trajala trideset minuta. Kao i u prethodnoj aktivnosti dječaci su bili zainteresiraniji od djevojčica, no djevojčice su posvetile više pažnje detaljima. Iako su se susreli sa tehnikom ugljena, pri završetku crtanja ugljen se dosta razmazao kako su djeca povlačila ruke.

Aktivnost je započela prisjećanjem viđenog u muzeju. Zatim su djeci pokazane fotografije narodnih nošnji te smo skupa analizirali mušku i žensku narodnu nošnju. Posebno je obraćena pažnja na detalje, kao što su detalji na prednjem dijelu ženske nošnje. Tijekom motivacije djeca su imenovala neke dijelove nošnji: coklje, prsluk, kapa, košulja, hlače i haljina. U ovoj aktivnosti djeca su imala zadatak crtati narodnu nošnju, po slobodnom izboru



Slika 28: crtanje



Slika 29: Andro: „Ličan i Ličanka na brdu. Ličanka drži pjesmu.“



Slika 30: Eva: „Ličanin.“



Slika 31: Katja: „Ličani i Ličanka imaju nastup.“



Slika 32: Andrej: „Ličani i suknje od Ličanki.“



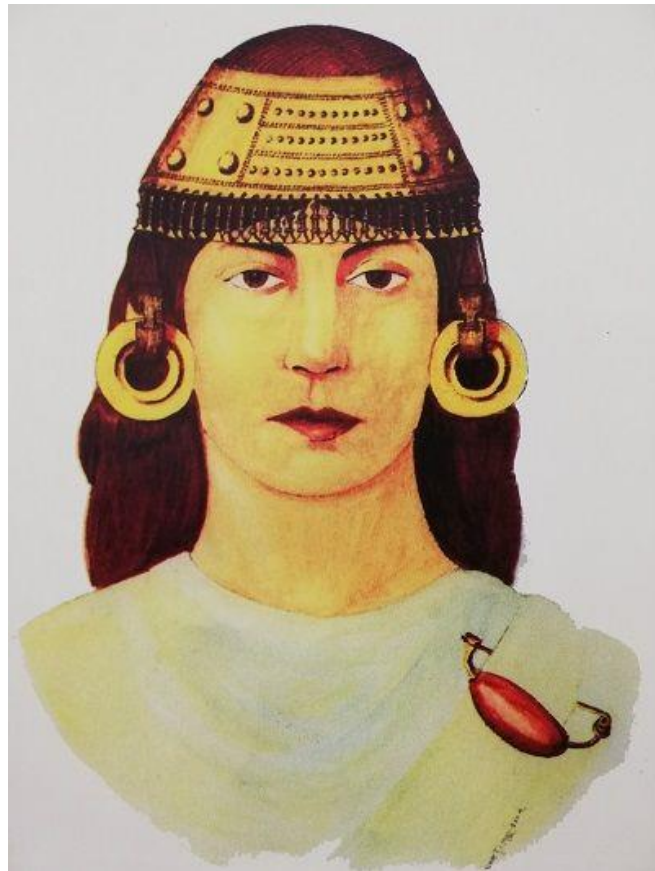
Slika 33: Tena: „Ličan i Ličanka po mraku, gore sijaju zvijezde.“



Slika 34: Fran: „Ličanka.“

4.4. TREĆI MOTIV-PORTRET JAPOTKINJE

Kao treći motiv odabran je portret Japotkinje. Japodi su bili ilirsko pleme koje je živjelo na području Gacke i u ostalim dijelovima Like, u Punju, na ogulinsko- modruškom prostoru, pa čak ih je po nekim pokazateljima bilo i u Gorskom kotaru i do Kupe, iako su ti prostori bili slabije naseljeni. Središte Japoda bilo je na području Gacke i preko današnje Kapele gdje se nalazio stari japodski grad Metulum. Poveći broj artefakata pronađen je na području Gacke, a to su različite japodske ogrlice, fibule, kopče te čuvena



Slika 35: portret Japotkinje

japodska kapa, odnosno japodsko žensko oglavlje koje potječe iz 7.-6.st. pr. Kr. Japodska kapa bila je važna u ukrašavanju Japoda, ona je u pravilu bila metalna s različitim privjescima koji su bili posloženi u nizu koji je obrubljivao cijelu kapu. Ona je karakteristična za prostor Gacke i jedan je od prepoznatljivih simbola Japoda baš na ovome prostoru (Holjevac, 2009).



Slika 36: Japodsko žensko oglavlje, Kompolje, 7.- 6.st.pr.Kr.

Aktivnost slikanja portreta Japotkinje provedena je 29.4.2022. u aktivnosti je sudjelovalo petnaestero djece. Aktivnost je trajala trideset minuta. Tehnika slikanja je tempera i crni flomaster. Djeca su slikala na bijelom platnu. Platno je prije slikanja premazano mješavinom vode i ljepila za drvo, a kada se osušilo izglučano je. Djeci kao motiv ponuđen je živi model koji je obučen i stiliziran kao i Japotkinja sa fotografije, model je nosio oglavlje koje je replika pravog. Prije početka crtanja i slikanja djeca su opipala oglavlje, naušnice te kopču. Prilikom opipavanja razgovaralo se o materijalima, mekoći i bojama. Oglavlje je replika izvornog originalnog, dok je kopča izrađena od žice i stiropora, a naušnice su izrađene od kartona.



Slika 36: Model Japotkinje



Slika 37: Motivacija



Slika 38: crtanje obrisa



Slika 39: slikanje



Slika 40: Emily, Fran, Andrej, Andro



Slika 41: Katja



Slika 42: Luciana



Slika 43: Patricia, Robert, Jakov, Mihael

4.5. ČETVRTI MOTIV- JAPODSKI NAKIT

Četvrti motiv je Japodski nakit. Najbogatija nalazišta japodskog nakita su nekropole- groblja. Arheolozi su pronašli mnogo nakita od jantara, točnije probušena zrna jantara koja su određena kao privjesak, dio ogrlice, dodatak kopči za odjeću-fibuli ili kao našivak. Također u vremenu brončanog doba pronađene su narukvice i ogrlice. Ogrlice su najčešći ukrasni predmeti te su u većini slučajeva izrađene od niza manjih okruglastih zrna koja su probušena po sredini i nanizana jedno do drugoga na kožnu traku. Fibule odnosno kopče služile su za pridržavanje i zakopčavanje odjeće, dakle imale su uporabnu i estetsku vrijednost. Također u nakit i spada prije spomenuto oglavlje (Kranjčević, 1998).

Slika 44: Fibule:



Slika 45: Ogrlice:



Slika 46: Narukvice:



Dana 27.5.2022. provedena je aktivnost izrade nakita po uzoru na Japode. U aktivnosti je sudjelovalo trinaestero djece. Materijali kojim su se koristili su aluminijska folija i tanka žica. Kako bi se podsjetili na već viđeni nakit u grupu su donesene replike Japodskog nakita. Djeca su opipavala nakit, stilizirala ga na sebi i na prijateljima, razgovaralo se o bojama, mekoći/tvrdoći pojedinog nakita te svrsi. Djecu je najviše zainteresiralo ogavlje

te ogrlice. Prije početka rada djeca su dobila nekoliko komada žice te nekoliko listova aluminijske folije. Prvo smo savijali žicu te gužvali i savijali foliju kako bi osjetili sa kakvim materijalom rade te kako se on ponaša pri oblikovanju. Svako dijete imalo je slobodu izbora koji će nakit izraditi. Većina djece izradila je



ogrlicu, nekolicina njih fibule te poneko dijete ogavlje. Prilikom *Slika 47: Motivacija* izrade djeca su dolazila do raznih rješenja kako spojiti foliju i žicu, pogotovo pri izradi ogrlice jer kada su foliju oblikovali u kuglice bila je pre kruta za probušiti žicom i nanizati na nju, već su prije oblikovane kuglice omatali dodatnim slojem folije skupa sa žicom.



Slika 48: Motivacija



Slika 49: Izrada nakita



Slika 50: Izrada nakita



Slika 51: Isprobavanje napravljenog nakita

Ogrlice:



Slika 52:Emily



Slika 53:Paula



Slika 54:Patricia



Slika 55: Lovro

Narukvice:



Slika 56: Ančica



Slika 57: Jan

Fibule:



Slika 58: Jakov



Slika 59: Katja

Oglavlja:



Slika 60: Lucijana



Slika 61: Katja

4.6. PETI MOTIV-PLAV

Peti motiv je plav. Plav je svojevrsni primitivni čamac načinjen od debla četinarara. Dug od pet do šest metara, ovisno o debljini i dužini trupca od kojeg je građen. Širina mu je od šezdeset do sto centimetara. Plav bi skrbio sebi svako sam. Odabirala bi se u šumi jela odgovarajućeg promjera i visine. Trupac bi kod kuće otesali velikom sjekirom za tesanje s gornje strane za jednu trećinu njegove debljine, a zatim bi postrance tesali dobivajući okomito ravne stranice koje se nazivaju bande. Plav bi tesaњem dobila kosinu na prednjem i zadnjem dijelu. Pramac plavi, prvi čun, bio je uvijek gornji dio trupca, a krma, zadnji čun, donji dio. Prva kosina je veća kako bi plav lakše sjekla vodu i pružala čim manji otpor. Zadnja kosina je skošen, a time i masivnija. Dno plavi s vanjske strane gotovo da je ravno, osim što su mu rubovi skošeni. Za upravljanjem plavi koristilo se veslo, dužine 1,5 do 1,7 m. Iako se veslalo jednim veslom, u pravilu na jednu stranu, plav se nije zanosila u stranu. Plav su Gačani pravili isključivo iz gospodarskih razloga. Na njoj se išla kositi resa-podvodno bilje, na plavi su vozili žito u mlin te su žene prale i ispirale rublje na rijeci (Kranjčević, 2001).



Slika 62: Plav na Majerovom vrilu, Sinac

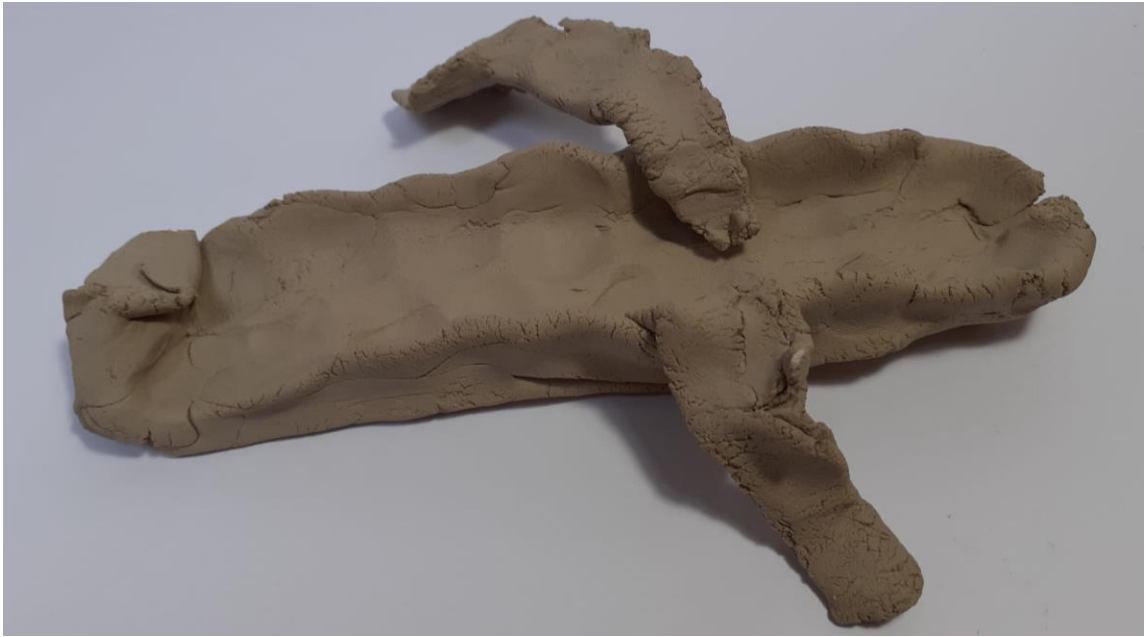
Peta aktivnost provedena je 10.6.2022. Aktivnost je započela u devet sati i trajala je oko četrdeset minuta. U aktivnosti je sudjelovalo petnaestero djece. Tema je bila plav. Aktivnost je započela prisjećanjem viđenog u Muzeju Gacke. Djeci su zatim pokazane fotografije plavi, te nacrt plovila. Razgovaralo se o obliku, dužini, širini, boji te za što je plav služila. Zatim se krenulo na izradu plavi od glinamola. Djeca su se prije susrela s oblikovanjem glinamola. Tijekom rada djecu se poticalo da obrate pozornost na detalje, odnosno na klupicu na kojoj se sjedi unutar plavi, na dužinu i širinu. Prilikom izrade djeca u pokrenula razgovor o veslu, trebaju li na plavi biti dva vesla ili jedno. Kroz zajednički razgovor zaključeno je kako su davno ljudi imaju samo jedno veslo, kako stoji i u literaturi, no neka djeca u izradila dva vesla.



Slika 63: Motivacija i izrada



Slika 64: Oblikovanje glinamola



Slika 65: Ančica: „Plav i dva vesla.“



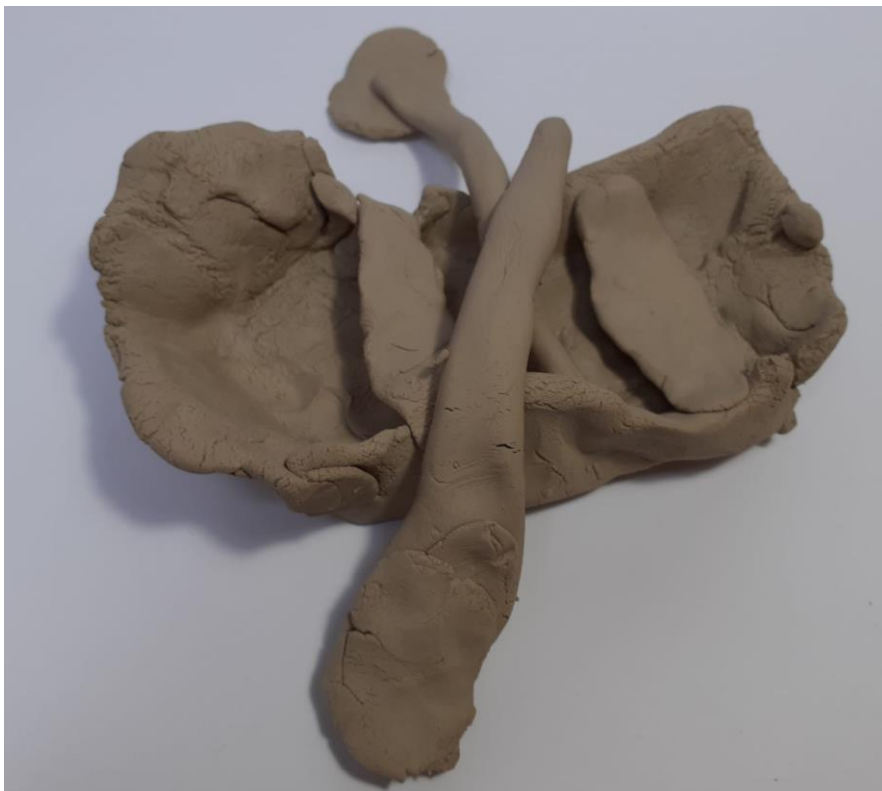
Slika 66: Patricija: „Plav.“



Slika 67: Jakov: „Plav i čovjek koji vesla.“



Slika 68: Katja: „Plav i tu su mjesta za sjedenje, sa strane je jedno veslo.“



Slika 69: Tena: „Plav s veslima spremna za vožnju.“



Slika 70: Matej: „Veliko veslo i plav.“

4.7. OSVRT NA PROVEDENE AKTIVNOSTI

Cilj ovih aktivnosti bio je upoznavanje djece sa kulturnom baštinom njihovog kraja u ovom slučaju Gacke doline. Prilikom posjeta muzeju djeca su vidjela i doživjela dašak vremena iz prošlosti, odnosno kako su njihovi preci živjeli prije, kako su se odijevali, kojim uporabnim predmetima su se koristili te kako im je izgledao prostor boravljenja. Djeca su se tada susrela sa mnogo novih pojmova kao što je npr. plav, Japodi, oglavlje, a dijelovi nošnje kao što su npr. coklje, su im od prije bili poznati. U svakoj aktivnosti je drugačija tehnika rada, a to je djeci omogućilo da upoznaju razne materijale, upoznaju nove ili utvrde već poznate tehnike. Prije svake aktivnosti djeca su potaknuta razmisliti o viđenom i imenovati motiv koji je izabran za taj dan. Tijekom aktivnosti dok djeca postavljaju pitanja te imenuju motiv, uvijek su ispravljena imenovati točno kao u primjeru plavi, kada su vrlo često govorila čamac, no pri kraju te aktivnosti većina ih je usvojila pojam plav. Svih pet aktivnosti utjecalo je na obogaćivanje dječjeg rječnika. Kao što je već navedeno, zanimljivo je kako su za većinu aktivnosti više zainteresiraniji bili dječaci od djevojčica. Također, dječaci su duže ostajali u aktivnosti, bili su precizniji te imaju bolju finu motoriku. Tijekom aktivnosti djeca su vrlo često preuzimala inicijativu, dolazila do novih ideja te su imala potpunu slobodu pri izrazu. Dolaženje do novih ideja su vidljiva u: prvoj aktivnosti gdje su djeca omotavala vunicu između prstiju i zatim lijepila na papir, umjesto da su je namotavali po papiru; u trećoj aktivnosti pri slikanju portreta jedno dijete je uzelo crni marker kako bi nacrtalo obrisne linije glave i detalja, što je rezultiralo da crni marker bude u sklopu te aktivnosti te su ostala djeca prvo crtala obrisne linije; u četvrtoj aktivnosti djeci nisu ponuđene škare, no jedna djevojčica pri izradi oglavlja upotrijebila je škare kako bi lakše izradila resice na oglavlju; u petoj aktivnosti pri izradi plava dječak je glinamol oblikovao u valjak te ga zatim prstima udubio i dobio duguljasti oblik plavi, a nekolicina djece je zatim preuzela takav način oblikovanja.

5. ZAKLJUČAK

Kulturna baština je vrijednost sa kojom djecu treba upoznavati od najranije dobi. Upoznavati se može kroz razne aktivnosti kao što je i likovna aktivnost. U ovom radu likovna aktivnost potaknuta je sadržajima kulturne baštine Gacke doline, koji su kod djece probudili kreativnost u pet aktivnosti. Koristeći se raznovrsnim tehnikama djeca su dolazila do novih ideja, probudila im se mašta te su naučila oblikovati razne materijale. Kroz sve aktivnosti djeci se nenametljivo ukazivalo na sve mogućnosti koje pojedina tehnika pruža te su bila motivirana na istraživanje. Kao što su razni autori prije spomenuli važno je u aktivnostima koristiti razne materijale koji će potaknuti dječji interes za likovnu aktivnost te ujedno i za baštinu. Kroz aktivnosti djeca su se upoznala sa raznim dijelovima prošlosti njihovog kraja, koji nudi neiscrpan broj motiva za daljnje likovne aktivnosti. Može se zaključiti da je djeci najzanimljivija bila aktivnost izrade nakita te slikanje portreta. Djeca su najmanje bila zainteresirana za crtanje ugljenom. Razlika između ovih aktivnosti je motivacija i raznolikost materijala. Za navedene aktivnosti u kojima su djeca bila najzainteresiranija motivacija je bila jako detaljna te su donesene replike jako zainteresirale djecu, a zatim i sama likovna aktivnost koja je bila drugačija od onoga na što su navikli. Aktivnost crtanja s ugljenom nije djecu posebno zainteresirala jer su se već nekoliko puta susreli s njom te smatram da sam prilikom motivacije donijela pravu nošnju ili barem dijelove nje, da bi se zainteresirali.

LITERATURA:

1. Avsec, N. (2014). Vodič kroz stalni postav Muzeja Gacke, Gacko pučko otvoreno učilište Otočac, Otočac.
2. Balić-Šimrak, A. (2010). Predškolsko dijete i likovna umjetnost. Dijete, vrtić, obitelj, 16-17 (62-63), 2-8. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/124737>
3. Belamarić, D. (1986). Dijete i oblik- likovni jezik predškolske djece, Školska knjiga, Zagreb.
4. Holjevac, Ž. (2009). Gackom kroz povijest. Hrvatski radio Otočac d.o.o.; Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Otočac.
5. Hrvatska enciklopedija (2021). Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Preuzeto s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61966>
6. Hrvatski opći leksikon (1996). Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
7. Jakubin, M. (1999). Likovni jezik i likovne tehnike- temeljni pojmovi, Educa, Zagreb.
8. Kranjčević, M. (1998). Kopolje, Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Otočac.
9. Kranjčević, M. (2001). Grad Otočac 6. Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Otočac.
10. Kranjčević, M. (2003). Grad Otočac 7, Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke; Gacko pučko otvoreno učilište Otočac, Otočac.
11. Kranjčević, M. (2020). Kako se nekada živjelo i radilo u Gackoj. Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Otočac.
12. Kuščević, D. (2015). Kulturna baština - poticatelj dječjeg razvoja (likovni aspekt). Školski vjesnik, 64 (3), 479-491. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/151378>
13. Ministarstvo kulture na adresi <https://min-kulture.gov.hr/>
14. Nazor, D. (2011). Likovna baštinarnica. Dijete, vrtić, obitelj, 17 (65), 6-7. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/124295>

POPIS SLIKA

Slika 1: Kolnica (Izvor: Gacko pučko otvoreno učilište Otočac)

Slika 2: Prva kuća (Izvor: Gacko pučko otvoreno učilište Otočac)

Slika 3: Arheološka japodska zbirka (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 4: Arheološka japodska zbirka (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 5: Prva kuća (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 6: crtanje (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 7: Katja: „Slika Japotkinje. ormar, stol za kojim se jede. Ovdje je krevet, malo se vidi prozor i ono za pletenje. Ličanka koja nosi rubac i Ličan koji nosi kapu.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 8: Patricia: „Ormar i Lička roba.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 9: Tena: „Japodska narukvica, lančić, nožić i ogrlica.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 10: Luciana: „Soba. Lička roba, stolica i stol.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 11: Matej: „Nož, čamac, škrinjica i ključ, ogrlica i Japotkinja.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 12: Antonio: „Ja u muzeju. Oblak koji sam vidio dok smo šetali, slika žene i ogrlica i čamac.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 13: Jakov: „Papiga koja nam govori što je sve ovo. Krevet, narukvica, coklje, košulja, slika Japotkinje, zdjela, Lička kapa i čamac.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 14: Lička kapa (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 15: Lička kapa (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 16: Izrada (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 17: Marin (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 18: Matej (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 19: Robi (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 20: Tena (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 22: Eva (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 23: Emily (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 24: Antonio (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 25: Andro (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 26: tradicijska odjeća(Izvor: Gacko pučko otvoreno učilište Otočac)

Slika 27: crtanje(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 28: crtanje(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 29: Andro: „Ličan i Ličanka na brdu. Ličanka drži pjesmu.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 30: Eva: „Ličanin.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 31: Katja: „Ličani i Ličanka imaju nastup.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 32: Andrej: „Ličani i suknje od Ličanki.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 33: Tena: „Ličan i Ličanka po mraku, gore sijaju zvijezde.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 34: Fran:“Ličanka.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 35: portret Japotkinje (Izvor: Gacko pučko otvoreno učilište)

Slika 36: Japodsko žensko oglavlje, Kompolje, 7.- 6.st.pr.Kr. (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 36: Model Japotkinje(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 37: Motivacija(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 38: crtanje obrisa(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 39: slikanje(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 40: Emily, Fran, Andrej, Andro(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 41: Katja(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 42: Luciana(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 43: Patricia, Robert, Jakov, Mihael(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 44: Fibule: (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 45: Ogrlice: (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 46: Narukvice: (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 47: Motivacija(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 48: Motivacija(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 49: Izrada nakita(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 50: Izrada nakita(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 51: Isprobavanje napravljenog nakita(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 52:Emily(Izvor: Klara Kostelac)

Slika 54: Patricia (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 56: Ančica (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 57: Jan (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 58: Jakov (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 60: Lucijana (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 62: Plav na Majerovom vrilu, Sinac (Izvor: Turistička zajednica grada Otočca)

Slika 63: Motivacija i izrada (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 64: Oblikovanje glinamola (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 65: Ančica: „Plav i dva vesla.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 66: Patricija: „Plav.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 67: Jakov: „Plav i čovjek koji vesla.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 68: Katja: „Plav i tu su mjesta za sjedenje, sa strane je jedno veslo.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 69: Tena: „Plav s veslima spremna za vožnju.“ (Izvor: Klara Kostelac)

Slika 70: Matej: „Veliko veslo i plav.“ (Izvor: Klara Kostelac)

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da sam ja Klara Kostelac, studentica redovnog diplomskog Sveučilišnog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, napisala samostalno uz pomoć navedene literature diplomski rad pod nazivom: Dječje likovno stvaralaštvo potaknuto kulturnom tradicijom Muzeja Gacke.

U Zagrebu, srpanj 2022.